

Katinka Knappskog

Kvinner under den franske revolusjonen

Marie Antoinette - hatet og elsket?

Bacheloroppgave i Historie

Veileder: David Brégaint

Mai 2022

Katinka Knappskog

Kvinner under den franske revolusjonen

Marie Antoinette - hatet og elsket?

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: David Brégaint
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innholdsfortegnelse

1: INNLEDNING	2
1.1 Valg av tema og problemstilling.....	2
1.2 Avgrensning av problemstilling og begreper	2
2. HISTORIOGRAFI – FINNES DET TIDLIGERE FORSKNING PÅ FELTET?	4
2.1 Hvordan er kvinner under den franske revolusjonen generelt forsket på?	4
3. METODE OG TEORI	6
3.1 Diskursteori	6
3.1.1 Representasjoner	6
3.1.2 Diskurs.....	6
3.1.3 Diskursanalyse	7
3.1.4 utfordringer med diskursanalyse	8
3.2 Kildevalg, avgrensning og utvalg.....	8
3.2.1 Primærkilder	8
3.2.2 Refleksjoner om kildevalg.....	9
4. OPPGAVENS STRUKTUR	11
5. MARIE ANTOINETTE – EN DRONNING SOM GLEMTE SITT FOLK	12
5.1 Den offentlige meningen om dronningen.....	14
6. OLYMPE DE GOUGES- FOR REVOLUSJONÆR FOR DEN FRANSKE REVOLUSJONEN	17
6.1 «Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne».....	19
7. MADAME DE STAËL - EN KVINNE IKKE SÅ ULIK MARIE ANTOINETTE	24
7.1 «Réflexions sur le procès de la reine»	25
8. SAMMENLIKNING	30
9. KONKLUSJON	32
10. BIBLIOGRAFI	34
10.1 Primærkilder.....	34
10.2 Sekundærkilder	34

1: INNLEDNING

1.1 Valg av tema og problemstilling

Denne oppgaven vil forhåpentligvis forklare nærmere hvilket kvinnesyn de to forfatterne Olympe de Gouges og Madame de Staël hadde og hva dette sier om deres syn på Marie Antoinette. Dette blir forklart gjennom en tekstanalyse av to utvalgte originaltekster fra perioden 1791- 1793. I forbindelse med gjennomføringen av oppgaven har det blitt gjort noen utvalg og avgrensninger, for å unngå at omfanget blir for stort og overfladisk. I neste avsnitt blir begrensningene som er foretatt for denne oppgaven spesifisert og de sentrale begrepene vil bli forklart.

1.2 Avgrensning av problemstilling og begreper

De kvinnelige forfatterne som er valg til å representere det kvinnelige, revolusjonære og feministiske synet på Marie Antoinette er Olympe de Gouges og Madame de Staël. Grunnen til at valget falt på nettopp disse to kvinnene er mange, og vil bli begrunnet i denne delen av oppgaven. Samtidig må man ha i bakhodet at det følger med en rekke begrensninger for denne analysen ved valget som ble tatt, om hvilke kvinner som skulle representere dette synet.

Hovedargumentet for at valget falt på disse to forfatterne var at begge er veldig kjente ikke bare under den franske revolusjonen, men også i dag. For det andre var dette kvinner som produserte en rekke tekster, deriblant tekster skrevet om dronning, og direkte til dronningen. Dette gjorde prosessen om å finne relevante kilder enklere. For det tredje fremstår det som om disse kvinnene hadde en ulik personlig relasjon til dronningen noe som er relevant for deres forståelse av henne.

Begrensningene som følger med valget av nettopp disse to kvinnene er at de kun representerer den borgerlige delen av den franske kvinnelige befolkningen. Grunnen til at valget kom på to kvinner fra borgerskapet var fordi disse kvinnen hadde ferdigheter når det kom til lesing og skriving i en relativt høyere grad en den gjennomsnittlig tredjestandskvinne. Samtidig hadde nok disse kvinnene også en stor påvirkningskraft på resten av befolkningen da de ble kjente i løpet av sine karrierer som forfattere. At disse personene kun representerer borgerskapet, er en av de største utfordringene med analysen. Det må derfor understrekes at dette studiet kommer til å representere en snever del av befolkningen: de revolusjonære og feministiske kvinnene fra borgerskapet.

Når det gjelder begreper er det lite å bemerke annet enn at når det er snakk om revolusjonen så er det perioden fra 1789 til 1793, altså den tidligere revolusjonære fasen før

terroren tok over og skapte kaos. Dette er tidsperioden denne oppgaven tar for seg. Andre metodiske begreper vil bli forklart i metodedelen, eller etter hvert som de dukker opp.

2. HISTORIOGRAFI – FINNES DET TIDLIGERE FORSKNING PÅ FELTET?

I dette kapitlet skal vi se på historiografien. Den historiografiske delen tar først og fremst for seg historiografien om kvinnen. Historiografien om kvinner er relevant når det er snakk om Marie Antoinette, Olympe de Gouges og Madame de Staël, da dette var sentrale kvinnelige revolusjonære under den franske revolusjonen. Dette kapitlet tar for seg hvordan det er forsket på kvinner i den franske revolusjonen tidligere og i dag.

2.1 Hvordan er kvinner under den franske revolusjonen generelt forsket på?

Historiefaget har lenge vært et fag om menn, et fag om konger, krigere, høvdinge og sentrale politikere. Fortidskvinnens liv har lenge vært så og si fraværende i den historiske forskningen. Epoken som omhandler den franske revolusjonen, er ikke et unntak. På 1970-tallet dukket det opp flere verk som satte et større fokus på kvinner og kjønn. Disse historiske studiene som hadde en kobling med sosiologiske studier, ble den dominerende blant kvinner¹. Det oppstod ny kunnskap om hvordan kvinner hadde levd og hva deres innsats hadde betydd i samtiden noe som videre førte til et enda større behov for forskning innenfor kvinnehistorien². Dette var kunnskap som skulle fullstendigjøre historien. Historikeren Karen Offen har påpekt at temaer om kvinner og kjønn stort sett er utelatt i både eldre og nye historiske oversiktsverk. Disse temaene er utelatt i verket «Dictionnaire critique de la Révolution française» av Francois Furet og Mona Ozouf og verket «France 1789-1815: Revolution and Counterrevolution» skrevet av Donald Sutherland³. Dette er en tendens som også synes i nyere verk som «Revolutionary Ideas: An Intellectual History of the French Revolution from The Rights of Man to Robespierre» skrevet av Jonathan Israel. I oppslagsverket over hovedaktører under den franske revolusjonen i denne boken blir det kun nevnt 8 kvinner mens det blir nevnt 159 menn⁴.

Det eksisterte et paradigme på 1990-tallet hvor historikere antok at revolusjonen utelot kvinner fra politikk og ekskluderte dem fra den offentlige arenaen. Hvis man konsentrerer seg om denne historiske forståelsen blir den franske revolusjonen oppfattet som et tilbakefall når det kommer til kvinner rettigheter. Det er også bevist at enkelte kvinner i det gamle regimet hadde flere rettigheter, inkludert stemmeretten, som forsvant i løpet av revolusjonen⁵. Dette

¹ Thébaud, 2016

² Blom, 2014, s. 5

³ Offen, 1990

⁴ Israel, 2014

⁵ Landes, 1988

synet har senere blitt kritisert av feministiske historikere som Anne Verjus, Carla Hesse, Denise Davidson, Jennifer Heuer og Suzanne Desan. De mente det ble for enkelt å dele inn i to ulike kategorier som utelukker hverandre, der kvinnene hørte til det private mens menn hørte til det offentlige. De så heller på hvordan kvinner under den franske revolusjonen utnyttet situasjonen for å kunne publisere verk skrevet av dem selv og vise sine krav om flere rettigheter⁶.

Historiografien om kvinner er preget av uenigheter som for eksempel om kvinnehistorie og familiehistorie burde være tett koblet opp mot hverandre, og kritikk av måten kvinnen har blitt undersøkt og forsket på, eller snarere ikke forsket på⁷. Dette gjør det å forske på kvinnehistorie utfordrende. Ifølge Professor Emerita François Thébaud har det franske akademiske miljøet holdt seg unna, og nesten vært fiendtlig til kvinnehistorie, fordi de har sett på det som uvitenskapelig og nærmest militant⁸.

⁶ Deasan, 2019

⁷ Tilly, 1987

⁸ Thébaud, 2018, s. 41

3. METODE OG TEORI

Denne delen av oppgaven går gjennom hovedteorien og – metoden som er valgt for problemstillingen. Her vil det bli gått gjennom hvordan metoden har blitt gjennomført, hvordan de sentrale begrepene har blitt forklart og vist hvilke utfordringer som har oppstått ved bruken av denne metoden. Ved bruk av denne metoden vil undersøkelsen av de to tekstene gjøres i et kvalitativt lys. Videre vil det bli vist hvilke kildevalg som er tatt. Det innebærer de primærkildene som ble analysert og hvilke utfordringer disse valgene har gitt.

3.1 Diskursteori

For å analysere tekstene har det blitt benyttet metoden diskursanalyse⁹. Dette er en kvalitativ metode for å ta historien i et nærmere lys. Denne metoden er gunstig for å forstå hvilket kvinnesyn Olympe de Gouges og Madame de Staël hadde, for så å bruke dette videre til å svare på hva de syntes om dronning Marie Antoinette. Diskursteori inneholder noen begreper som vil bli brukt for å presentere funnene i de to litterære tekstene. Disse begrepene blir forklart nærmere i de neste avsnittene. Det finnes også noen utfordringer og begrensninger ved å velge en slik metode, disse vil også bli forklart i dette kapitlet.

3.1.1 Representasjoner

Når man kommuniserer og tilegner seg gjenstand, en hendelse eller noe som helst, en mening, kalles det en representasjon¹⁰. Det er en beskrivelse eller en språklig fremstilling av et fenomen. Det er på denne måten det vi snakker om gir oss mening. En representasjon er subjektiv og kan forandres over tid. Den kan derfor oppfattes og forstås forskjellig fra menneske til menneske og er noe vi forholder oss til konstant. Det er ikke bare det vi selv har opplevd som vi fremstiller, men også disse som vi har blitt fortalt gjennom blant annet andre mennesker eller bøker. Dette kan innebære representasjoner vi aldri har eller kommer til å oppleve selv, men likevel har en forestilling om¹¹. Bak disse representasjonene ligger det verdier, holdninger og verdensforståelser som videre preger våre verdier, holdninger og verdensforståelser. Disse verdiene og holdningene kalles for diskurser.

3.1.2 Diskurs

Historiske tekster kan leses og forstås på flere forskjellige måter. Dersom man skal finne ut av hvordan teksten beskriver og definerer verden eller fenomener på er det viktig å se

⁹ Mer informasjon om diskursanalyse: Johannessen, E., F., Rafoss, W., T., & Rasmussen, E., B. (2022) *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ metode*. Oslo: Universitetsforlaget.

¹⁰ Johannesen et al., 2022, s. 52-53

¹¹ Johannesen et al., 2022, s. 55

på hvilke ord forfatteren velger å bruke for å presentere budskapet sitt¹². Diskursbegrepet til filosofen og idéhistorikeren Michel Foucault tar opp både språket og den sosiale praksisen språket blir brukt i. Hans måte å bruke begrepet «diskurs» viser til meningen i språket og til den virkelige effekten av språket. Ifølge han blir kunnskap om virkeligheten sosialt konstruert gjennom språket, gjennom diskursive praksiser¹³. De bakenforliggende og skjulte holdningene til verden og måten vi oppfatter disse kalles en diskurs. Foucaults diskursbegrep sier mye om hva en diskurs er, men det er fortsatt et komplekst begrep som kan være vanskelig å definere klart. I boka «Hvordan bruke teori» av Lars Johannesen forklares en diskurs, som en kollektiv forståelsesramme¹⁴. Det er altså ikke en enkel persons forståelse, men noe som flere i et samfunn er enige om. Diskurs er også et sett med regler eller mønstre som baserer seg på noen representasjoner¹⁵. Alle diskurser vil likevel ikke gjelde som sannhet til enhver tid fordi en diskurs er subjektiv. Det er relevant å se på hvilke diskurser som kommer frem av de to historiske tekstene, og hvilke diskurser som bygger opp under disse. Diskursen er et språklig fenomen bestående av representasjon. Den kan dermed observeres ved å legge merke til ordlyd, ordbruk og utelatelse av ord for å forstå hvilken diskurs personen som skrev teksten levde i. For å finne ut av dette må man bruke en metode som heter diskursanalyse.

3.1.3 Diskursanalyse

Diskursanalyse er en metode som tar for seg hvilke diskurser som vises i språket samtidig som den ser etter representasjonene i tekstene som bygger opp under denne. Formålet med denne analysen er å finne disse og på den måten redegjøre for det som ligger bak dem med utgangspunkt i hvilket språk som er brukt¹⁶. En diskursanalyse kan kalles en kritisk analyse av etablerte tenke-, skrive og snakkemåter¹⁷. Professor Hans Petter Ulleberg mener at en diskursanalytisk tolkning av tekster vil legge vekt på hva som står skrevet i teksten, samt hva som ikke står skrevet. Han legger også til at man videre kan studere historisk materiell ut fra spørsmål som: Hvorfor står dette her? Og hvorfor står ikke noe om dette? Hva kan det tyde på?¹⁸.

For å analysere de to tekstene fra slutten av 1700-tallet ved bruk av en diskursanalyse, må man først og fremst bli kjent med tekstene. Dette går ut på å lese seg opp på liknende

¹² Melve & Ryymin, 2018, s.57

¹³ Foucault, 1994, s.34

¹⁴ Johannesen et al., 2022, s. 58

¹⁵ Johannesen et al., 2022, s. 53

¹⁶ Johannessen et al., 2022, s. 17

¹⁷ Johannessen et al., 2022, s. 51

¹⁸ Ulleberg, 2007, s. 77

tekster skrevet av forfatterne og tekster fra samme tidsperiode med et fokus på konteksten. Derfor er det naturlig å ha en rask gjennomgang av konteksten til den franske revolusjonen for de to tekstene i tillegg til å presentere de to forfatterne og Marie Antoinettes liv. Konteksten til de to litterære tekstene er essensielt for å kunne gjennomføre diskursanalysen¹⁹. samtidig som dette er et relevant element innenfor en diskursanalyse. Det vil bli sett nærmere på hvem tekstene ble skrevet av og var ment for før det fokuseres på selve analysen. Etter dette blir fokuset satt på hva man trenger av forkunnskaper for å lese tekstene. Det vil spesielt bli satt søkelys på hvilket syn den franske befolkningen hadde om dronningen da det er denne diskursen som er interessant for problemstillingen. Etter analysen av de to tekstene hver for seg, vil de bli sammenliknet basert på funnene i analysen.

3.1.4 utfordringer med diskursanalyse

Den største utfordringen med en diskursanalyse er at forskeren trekker med sine egne diskurser i analysen av tekstene. Dette er noe en diskursanalyse særlig prøver å unngå da den skal gå i dybden og finne det som ligger bak ordene som står skrevet. Dette oppdaget jeg da jeg skulle sammenlikne de to tekstene som jeg forbandet med den kvinnelige diskursen jeg kjenner til i dag, og ikke bare den som ligger i teksten. En annen utfordring har vært at flere funn som omhandler kvinnelige diskurser innenfor kildene har blitt utelatt på grunn av begrensningen oppgavens formelle krav setter og at det er lettere å gå i dybden på de diskursene som er valgt. Først og fremst kommer jeg til å sette søkelyset på begge kvinnes fremstilling av Marie Antoinette i tekstene sine.

3.2 Kildevalg, avgrensning og utvalg

Denne oppgavens skal prøve å finne ut av hvem Olympe de Gouges og Madame de Staël var og hvilket kvinnesyn de hadde og hvordan deres syn på Marie Antoinette kommer frem i tekstene. Begge forfatterne har etterlatt seg store mengder skriftlige kilder. I denne delen av oppgaven vil det bli begrunnet for hvorfor nettopp disse tekstene har blitt valgt og utfordringene ved å velge disse.

3.2.1 Primærkilder

Dataene for tekstanalysen er hentet fra Olympe de Gouges tekst til dronningen «Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne²⁰» og teksten «Réflexion sur le procès de la Reine par une femme²¹» skrevet av Madame de Staël. Det har allerede i

¹⁹ Johannessen et al., 2022, s. 74

²⁰ Originaltekst; «Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne» kan leses på denne nettsiden: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k317906t/f1.item.r=gougesMarie%20Antoinette%20Marie%20Antoinette>

²¹ Originalteksten; «Réflexions sur le procès de la Reine par une femme», kan leses på denne nettsiden

oppgaven blitt forklart valget av kvinnelige representanter fra den franske revolusjonen og utfordringene med dette valget i kapittelet «Avgrensninger og begreper». Hovedgrunnen til at oppgaven er preget av avgrensninger er begrensningene denne oppgavens størrelse har. Valget falt på en kvalitativ metode istedenfor en kvantitativ, noe som forhåpentligvis vil gjøre at diskursene knyttet til Marie Antoinette og kvinnesynet på slutten av 1700-tallet blir oppdaget og problemstillingen kan bli besvart. Etter å ha blitt kjent med en rekke av Olympe de Gouges og Madame de Staëls verk falt valget på disse to tekstene. Grunnen til dette valget var for å vise en viss bredde i tidsrom der den første teksten er skrevet i 1791, i den første fasen av den franske revolusjonen. Den andre teksten er skrevet i 1793 rett før den franske revolusjonen blir preget av terror i stor grad. En annen grunn til at valget falt på disse tekstene er at de tar opp Marie Antoinettes måte å leve på i en revolusjonær tid preget av mye hat og ydmykelse mot henne som dronning.

3.2.2 Refleksjoner om kildevalg

Dersom valget hadde falt på en kvantitativ metode, istedenfor den kvalitative som er valgt, ville det gitt en bedre mulighet til å få et større overblikk over den rådende diskursen rundt den kvinnelige meningen om Marie Antoinette. Samtidig ville dette krevd enormt med tid og diskursanalysen ville heller ikke vært mulig fordi denne metoden fokuserer mer på det kvalitative og går såpass dypt i hver enkelt tekst. Dette er grunnen til at oppgaven er kvalitativ og kun tar for seg to tekster. Grunnen til at det er valgt to tekster, istedenfor en, er for at det skal være mulig å sammenlikne tekstene med hverandre til slutt. Valget av to tekster for så å kunne sammenlikne disse, vil danne et bedre helhetsinntrykk og gjør at tekstene kan kontrolleres opp mot hverandre. Det var også ønskelig å se på om tekstene inneholdt forskjeller som kunne svare på om det fantes flere typer diskurser innenfor den borgerlige kretsen. Det er sikkert flere tekster som hadde svart på disse kriteriene, men valget falt på nettopp disse to tekstene fordi jeg først fant kriteriene jeg lette etter i dem.

Kriteriene står i fare for å utelukke andre viktige perspektiver som kunne vært nyttige for å kunne svare på problemstillingen. En begrensning er likevel til stede for at arbeidet skal være overkommelig. I denne oppgaven har utfordringene vært knyttet til avgrensningene, da denne avgrensningen kan føre til at det blir dannet et skjevt bilde av diskursene som var gjeldene hos de kvinnelige revolusjonære under den franske revolusjonen. Det er derfor viktig å adressere de begrensningene og avgrensningene denne oppgaven er preget av der kildene er valgt utfra noen få kriterier som er satt for å begrense kildemengden, og for å få et mer konkret og dypt forhold til disse kildene. Tekstenes fulle tolkning ligger ikke bare hos teksten

i seg selv, men også i konteksten der den politiske og sosiale situasjonen er essensiell for forståelsen av kilden.

Det har ikke bare vært utfordrende å begrense seg når det kommer til kildematerialet, men også de punktene som er knyttet til tolkningen av de to valgte kildene. En utfordring her har vært knyttet til kapasiteten og tiden til å trekke frem ulike diskurser og representasjoner i tekstene. I etttertidsklokskapens lys hadde det holdt å kun bruke en tekst for å svare på problemstillingen da det kunne ha vært mulig å gå dypere inn i denne ene kilden. Samtidig har det vært en fordel å ha to tekster da disse kan sammenliknes for å danne et større bilde.

4. OPPGAVENS STRUKTUR

Denne oppgaven har allerede tatt for seg den historiografiske konteksten med fokus på kvinner under den franske revolusjonen og hvordan de tidligere har blitt forsket på. I forrige kapittel ble det presentert metodevalgene der kilder og teori ble diskutert og drøftet. Her ble det også begrunnet for valgene som er tatt knyttet til metode og kilder for å kunne svare på problemstillingen. Dette etterfølges av oppgavens hoveddel som skal prøve å svare på problemstillingen ved bruk av den valgte metoden og de valgte kildene. Denne analysen er delt inn i tre hoveddeler som tar for seg Marie Antoinette, Olympe de Gouges og Madame de Staël. Den første delen tar for seg Marie Antoinettes liv og om hvordan hun ble oppfattet og behandlet av det franske folket. Den neste delen tar for seg Olympe de Gouges liv og hennes tekst «Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne». Etterfulgt av Madame de Staëls liv og hennes tekst «Réflexions sur le procès de la Reine par une femme». Til slutt vil funnene som har ble gjort her videre bli drøftet og sammenliknet opp mot hverandre. Her er målet å finne en dypere forståelse av kvinnesynet til de to forfatterne og hva dette sier om deres syn på dronningen basert på diskursene som er kommet frem i tekstene. Avslutningsvis kommer konklusjonen.

5. MARIE ANTOINETTE – EN DRONNING SOM GLEMTE SITT FOLK

Marie Antoinette er en av historiens mest omtalte kvinner. Historikere betrakter henne ikke som en av historiens kriminelle kvinner, men mer som en naiv, dum og egosentrisk kvinne som ikke spilte noen stor rolle politisk²². Hun var Frankrikes dronning frem til hun ble offer for giljotinen under den franske revolusjonen i 1793²³. I løpet av sin tid som dronning ble hun utsatt for mye hat og nedverdiggelse. Denne første delen av analysen forsøker å finne ut av hvem Marie Antoinette var.

Marie Antoinette vokste opp i keiserhoffet i Østerrike frem til hun giftet seg²⁴. Hun var datter av den østeriske keiseren og var dermed født inn i velstand, status og privilegier. Da hun var 10 år hadde moren hennes allerede planlagt at hun skulle gifte seg med Frankrikes neste tronarving; Louis XVI. I 1770 giftet hun seg og ble den neste dronningen av Frankrike²⁵. Hun var helt klart fra en velstående familie, men hvem var hun egentlig? Forfatteren Stefan Zweig beskriver henne som en alminnelig kvinne²⁶. Hun var ikke spesielt klok, ikke spesielt dum, ikke varm, ikke kald og hverken god eller ond. Hun var en gjennomsnittskvinne og gikk aldri over streken hverken når det kommer til godt eller ondt. Hun var dermed hverken helt eller kriminell. Altså en lunken person med en middels karakter, som til å begynne med bare var en statistfigur²⁷. Revolusjonen skulle senere gjøre henne om til noe helt annet enn en statist, for den franske kongefamilien var en viktig aktør i den franske revolusjonens. De revolusjonære kreftene i landet var kritiske til eneveldet og kongemaktens legitimitet. Dette ble forsterket av kong Louis XVI's ubesluttsomhet og Marie Antoinettes upopularitet. Siden de revolusjonære ville angripe det franske kongedømmet måtte de angripe dronningen, og da ikke bare hennes rolle som offentlig person, men også som kvinnen.

Ekteskapet mellom Louis XVI og Marie Antoinette var først og fremst politisk, da det ville styrke forholdet mellom de to stormaktene; Frankrike og Østerrike²⁸. Moren til Marie Antoinette, Maria Theresia, fortalte stadig til sin datter at hun ikke skulle blande seg inn i

²² Aasen, 2010, s. 124

²³ Kates, 2006, s. 294

²⁴ Zweig, 1933, s. 9

²⁵ Zweig, 1933, s.27

²⁶ Forfatteren Stefan Zweig har skrevet verket «*Marie Antoinette: bilde av en gjennomsnittskarakter*». Boken regnes som den endelige biografien på Marie Antoinette. Det er denne teksten de aller fleste refererer til når de forsker på den franske dronningen.

²⁷ Zweig, 1933, s.7

²⁸ Zweig 1933, s.9

politikken og at hun ikke skulle bry seg om andres affærer. Hun mente at datteren skulle oppføre seg som den tradisjonelle kvinnen på 1700-tallet. Dette skulle i utgangpunktet ikke være noe problem for det eneste Maria Antoinette syntes var interessant var hennes egne fornøyer. Det som krevde grundig tenkning eller en systematisk tankegang kjedet henne som en selvglad kvinne²⁹. Den østeriske dronningen brevvekslet mye med datteren i Frankrike og ga henne råd om blant annet hvordan hun skulle oppføre seg som dronning. Dette koblet indirekte det franske og østeriske tettere sammen som videre skulle bli ved på bålet for de revolusjonæres misfornøyde syn på Marie Antoinette.

Det er vanskelig å ta for seg Marie Antoinettes upopularitet uten å nevne kongen. Det ble sakt at Louis XVI var en vennlig og sjenerøs mann, men at han ikke var skapt til å bli konge³⁰. Til å begynne med ble Marie Antoinette godt mottatt, folket klappet og jublet. I Versailles møtte hun et stivt hoff med ulike fraksjoner. Mange hadde mislikt alliansen med Østerrike og det ble lett å definere dronningen som utlending. Etter hvert som hun ble eldre, ble hun også mer og mer upopulær i Frankrike. En upopularitet som på mange måter ikke bare var hennes egen feil. En del av upopulariteten skyltes hennes bakgrunn som østerisk og hennes bånd til den østeriske tronen. En annen faktor var kongen og hans måte å styre landet på, da han ikke var spesielt god til dette. Likevel var en av de viktigere årsakene til hennes upopularitet hennes måte å være dronning på. «Hun ville seire som kvinne, ikke som dronning»³¹. Dette var Marie Antoinettes skjebnesvangre feil fra begynnelsen av ifølge Stefan Zweig. For Marie Antoinette betydde det å være dronning å bli beundret som hoffets mest elegante, klokeste, velkledde og den mest fornøyde. Men hun hadde ingen dyktig konge ved sin side eller noen som ordentlig medspiller. Hun hadde bare det samme snobbete og kjedelige publikummet på hoffet³².

Tilværelsen innenfor portene til Versailles var noe helt annet enn realiteten til den franske befolkningen. Her ventet folket på sin herskerinne da den økonomiske krisen i landet ble stadig verre. Den økonomiske krisen og kongefamiliens dårlige evne til å styre landet ut av denne skapte økt misnøye mot makten. Hatet mot dronningen, skulle bli en samlende kraft for de revolusjonære³³. De mente hun var den negative versjonen av det kvinnelige ikonet for republikansk frihet. I dette spilte Marie Antoinette og hennes kropp en kritisk og ubehagelig

²⁹ Zweig, 1933, s.53

³⁰ De Angelis, s. 3

³¹ Zweig, 1933, s. 104

³² Zweig, 1933, s. 105

³³ Kates, 2006, s.297

rolle³⁴. «En dronning som glemmer sitt folk spiller et høyt spill»³⁵ skriver Zweig videre i boken. Noe hun hadde gjort i sin egne, fjerne, muntre og unge verden. Hun hadde ikke noen interesse av å lære å kjenne sitt eget land. I løpet av sin regjeringstid besøkte hun aldri noen av sine undersåtter, og satte aldri sine føtter i et borgerlig hus. Hele den virkelige verden utenfor hennes adelskrets eksisterer ikke for henne. At det bak Versailles dører befant seg millioner av mennesker som sultet var hun ikke klar over³⁶. Det er vanskelig å si om hun virkelig ikke visste om krisen i landet eller om hun ikke ville vite om den. Uansett så hun ikke relevansen av sitt folk og gikk inn i rollen som dronning med et lett sinn, og som monark var det farlig i en slik urolig tid.

Marie Antoinette var en sterkt hatet kvinne i sin tid som Frankrikes dronning. Hun var en brikke i det utenrikspolitiske bildet som handlet om forholdet mellom Østerrike og Frankrike. Og hun var en brikke i de revolusjonæres plan om å avskaffe eneveldet. Dette var grunnlaget for hatet mot henne. Samtidig hadde hennes personlighet, hennes interesser og hennes måte å være dronning på en videre påvirkning på vanlige folks inntrykk av henne. Hatet mot dronningen var en samlende kraft for de revolusjonære³⁷.

5.1 Den offentlige meningen om dronningen

Denne delen av analysen tar for seg det generelle hatet mot Marie Antoinette. Marie Antoinette skulle både være forbindelsen mellom Østerrike og Frankrike samtidig som hun skulle videreføre det franke kongedømmet ved å skape en ny tronarving. Disse rollene skulle være vanskelig å innfri for Marie Antoinette³⁸. Det at hun ikke klarte å fylle disse gjorde henne ulykkelig noe som kan være årsaken til hennes interesse innenfor mote, luksus og en årsak til hennes lettsindighet. Dette var handlingen som hjalp henne selv å glemme egne feil, men som samtidig skapte et dårlig bilde av henne hos befolkningen. Det ble raskt publisert falske erklæringer som var skadelig for hennes omdømme³⁹. Disse erklærte at Marie Antoinette ikke var i stand til å utføre sine plikter som dronning fordi hun var egoistisk og useriøs. Professor Lauren de Angelis har analysert dronningens liv nøye og kommet frem til at det er tydelig at hun ikke kunne gjøre jobben sin fordi hun og kongen hadde en relasjon preget av manglende tillit mye på grunn av hennes bakgrunn som østerisk, samtidig som hun var

³⁴ Kates, 2006, s.215

³⁵ Zweig, 1933, s. 107

³⁶ Zweig, 1933, s.119

³⁷ Kates, 2006, s. 297

³⁸ De Angelis, s. 3

³⁹ Kates, 2006, s. 287

hatet av sitt folk på grunn av alle ryktene som hadde spredt seg⁴⁰. Dette var store hinder som gikk på bekostning av hennes innflytelse i Frankrike.

I 1779 var Frankrike i krig mot England under den amerikanske uavhengighetskrigen⁴¹. Franskmennenes deltakelse var avgjørende for Amerikas frigjøring fra England, men deltakelsen ga Frankrike store finansielle problemer⁴². Etter hvert som krigen utviklet seg, klarte ikke den franske regjeringen å betale ned lånene sine og fant ingen måte å løse disse problemene på⁴³. De økonomiske problemene sammen med kongen og dronningens private problemer, mye forårsaket av deres ungdom og uerfarenhet, skapte en anspent stemning hos befolkningen.

Hva gikk ryktene om Marie Antoinette ut på? De som var fiendtlige til monarkiet skapte dette bildet som dronningen, som ifølge professor de Angelis, ikke var helt feil, for dronningens lettsindighet og store luksusforbruk ble hyppigere etter hvert som hennes ekteskap ble dårligere⁴⁴. De publiserte falske anklagene var ikke bare ment å skade dronningen, men hele monarkiet for å vise den økende manglende respekten ovenfor regimet⁴⁵. Disse publiseringene angrep ikke bare kongens impotens, da det tok flere år før de fikk sitt første barn, men angrep også dronningen for å ha affærer med både menn og kvinner, inkludert svogeren hennes, Comte d'Artois. Befolkningen så på disse ryktene som fakta, til tross for at personer nær dronningen hevdet at det ikke fantes noen slike affærer⁴⁶. Marie Antoinette bar hovedtyngden av disse publikasjonene og regimets kritikk. Ved å bruke slike anklager klarte befolkningen å skape et bilde av henne: «Den fremmede kvinnen var ond, en djevel fra helvete⁴⁷».

Det var spesielt to hendelser som skulle ødelegge ryktet til både Marie Antoinette og Louis XVI. Disse hendelsene har fått navnene «Figaros bryllup⁴⁸» og «Affæren om diamanthalsbåndet⁴⁹». Den første hendelsen gikk ut på at den kjente forfatteren Beaumarchais,

⁴⁰ De Angels, s. 3

⁴¹ Mer informasjon om Frankrikes deltakelse i den Amerikanske revolusjonen kan leses i boka «*The Glorious Cause. The American Revolution, 1763- 1789*» skrevet av professor Robert Middlekauff.

⁴² Middlekauff, 2005, s. 327

⁴³ De Angelis, s. 8

⁴⁴ De Angelis, s. 5

⁴⁵ De Angelis, s. 9

⁴⁶ De Angelis, s. 7

⁴⁷ Tomas, 1999, s. 17

⁴⁸ Det originale teaterstykket kan leses på fransk her https://www.bibliotheque-agglomer.fr/userfiles/album/11527/big/media/45563_2144-PIERRE AUGUSTIN CARON DE BEAUMARCHAIS-Le_mariage_de_figaro-%5BInLibroVeritas.net%5D.pdf

⁴⁹ Mer utfyllende om «Affæren om diamanthalsbåndet» kan leses i boken «The Story of the Diamond Necklace» skrevet av Henry Vizetelly.

hadde skrevet stykket «Figaros bryllup». Han brukte teateret til å vise feilene ved det franske monarkiet, noe som skapte en økt generell misnøye hos befolkningen. Kongen nektete å la dette stykke bli fremført. Folket ble rasende over at kongen krenket deres frihet. Etter mye sensur lot kongen til slutt forestillingen bli fremført⁵⁰. Her var det ikke direkte teaterstykket som satte kongen i et dårlig lys, men det at kongen selv hadde sensurert stykket og dermed prøvd å krenke borgernes frihet. Den andre hendelsen; «Affæren om diamanthalsbåndet» påvirket dronningen i større grad enn den forrige hendelsen. Denne hendelsen startet da to kjente gullsmeder, Boehmer og Bassenge, laget et 2800 karat halskjede for den franske dronningen. Marie Antoinette skjønnte at det å kjøpe noe så dyrt ville øke folkets hat mot henne, så hun kjøpte det ikke. Et maktsykt medlem av hoffet, Comtesse Jeanne de La Motte, la ut en konspirasjon, der dronningen manipulerte gullsmedene og den franske biskopen, kardinal Rohan, viste pengene og fulførte transaksjonen for halskjedet⁵¹. Selve halskjedet endte opp med å bli stjålet av en av Comtesses medskyldige. Comtesse ble stilt for retten og straffet, mens Rohan ble frikjent. Dronningen hadde ikke gjort noe galt under denne hendelsen, men hendelsen og rettsaken matet det økende hatet mot henne. De delene av befolkningen som ikke hadde en personlig rolle til dronningen husket hennes useriøse utgifter som ung dronning og trodde at hun var så egoistisk at hun kjøpte det dyre smykket⁵². Selv om hun var uskyldig i denne hendelsen ble hun nå sett på som en fiende av det franske folket.

⁵⁰ De Angelis, s. 10

⁵¹ De Angelis, s. 10

⁵² De Angelis, s. 16

6. OLYMPE DE GOUGES- FOR REVOLUSJONÆR FOR DEN FRANSKE REVOLUSJONEN

«Hun ønsker å være en statsmann, og det synes som loven har straffet denne konspirator for å ha glemt de dyder som hennes kjønn nyter godt av⁵³». Dette ble skrevet av en samtidig avis som fordømte Olympe de Gouges ord. Olympe de Gouges var en fransk forfatter, revolusjonær og feminist som levde fra 1755 til hun ble henrettet i 1793. I sin samtid var de Gouges en stor humanist i et land som fortsatt i stor grad var preget av gamle forestillinger som bunnet i religion og familietradisjoner⁵⁴. Noe som skulle få konsekvenser for henne etter hvert som den franske revolusjonen ble stadig mer revolusjonær og det da skulle vise seg at hennes ideer var for revolusjonære for den franske revolusjonen.

Olympe de Gouges var 16 år gammel da hun giftet seg med den tretti år eldre mannen Louis Aubry. Et par år etter ble hun enke og flyttet til Paris sammen med sønnen sin. Hun giftet seg aldri på nytt fordi hun da ville miste retten til å kunne publisere tekstene sine⁵⁵. Hun var politisk engasjert og brant for de undertrykte gruppene i samfunnet. I løpet av sitt liv skrev hun et enormt antall tekster som ble spredt rundt i Paris. Disse tekstene handlet om kampen mot urettferdighet og ulikhet, hennes tro på solidaritet og samarbeid, hennes respekt for menneskeheten, hennes kjærlighet for naturen og ikke minst hennes ønske om at kvinner skulle få en verdifull rolle i samfunnet⁵⁶. Hun trodde på dramaets kraft til å motivere til politiske endringer og skrev dermed også flere skuespill som viste samfunnets problemer⁵⁷.

De Gouges tok opp problemene hun så i samfunnet med tekstene hun skrev, dette inkluderte kvinners rettigheter. Det er ikke uten grunn at hun regnes som en av de første feministene, da hun var en av de første som kjempet for at kvinner skulle ha like rettigheter som menn. Det hun i ettertid er mest kjent for er hennes kampanje for at kvinner også skulle gjelde i Grunnloven fra 1791. Olympe de Gouges ble kraftig fordømt av «den moralske majoriteten» i sin samtid. Altså de som mente av moderskap, husarbeid og barneoppdragelse fortsatt skulle være de eneste områdene der kvinnen fikk være aktive og kreative⁵⁸. Hennes ytringer hadde sin risiko og hun ble ikke spart for latterliggjøring eller trusler.

⁵³ Blom, 2014, s. 164

⁵⁴ Blanc, 2008

⁵⁵ Salongen Nettidsskrift for filosofi og idéhistorie, 2017

⁵⁶ Salongen Nettidsskrift for filosofi og idéhistorie, 2017

⁵⁷ Palmer, 2022

⁵⁸ Blanc, 2008

Under revolusjonen ble hun ikke sett på som en direkte trussel, men mer som en irritasjon for den revolusjonære regjeringen. Et bilde som ble forverret etter at hun gjorde seg bemerket under prosessen mot kong Louis XVI, da hun tilbød seg å forsvare den falne kongen og uttrykte sin avsky mot dødsstraff⁵⁹. Hun ønsket seg et konstitusjonelt monarki istedenfor en republikk. En kontrast til de fleste revolusjonære som heller ønsket å fjerne kongen. Hun var imot henrettelsen av Louis XVI og var kritisk til den radikale revolusjonære lederen Robespierre. Hennes mål var i utgangpunktet ikke å styrke kongen, men fremfor alt å forbedre kvinners rettigheter og fremme sitt humanistiske syn på verden. Dette provoserte mange av de revolusjonære, noe som videre gjorde at hun ble arrestert og henrettet i 1793⁶⁰.

I de Gouges tekst «Le Prince Philosophe⁶¹» forsvarte hun monarkiet som styreform⁶². Dette forsvaret av monarkiet oppstod mye på grunn av hennes skuffelse ovenfor revolusjonen og hennes motstand mot dødsstraff som kom fra hennes humanitære menneskesyn. Det er delte meninger blant forskere om hun opprettholdt sitt syn på monarkiet gjennom hele livet eller om det endret seg⁶³. De fleste tekstene hun skrev antyder at hun ønsket et konstitusjonelt monarki. Mens annen forskning tyder på at hennes senere tekster som støttet monarkiet heller er knyttet til en bevaring av en stabil stat enn selve monarkiet⁶⁴. Hennes tekster og hennes forsvar av det konstitusjonelle monarkiet ble brukt som en begrunnelse for arrestasjonen mot henne. I motsetning til mange av de franske revolusjonære er det lite som tyder på at hun har hatt noen store stridigheter med kongefamilien.

Olympe de Gouges viste samfunnsproblemene og sitt syn på blant annet kvinner i samfunnet og monarkiet som styreform gjennom teater og tekster, da hun mente disse formene hadde en sterk kraft til å få til endringer i samfunnet. Hun levde ikke som forfatter uten risiko for verkene hennes gjorde henne både latterliggjort og truet. Hennes skuffelse over revolusjonens utvikling og hennes avsky mot dødsstraffen gjorde at hun støttet kongen og fremmet et konstitusjonelt monarki. Dette gjorde henne upopulær blant den revolusjonære regjeringen, noe som videre fikk henne arrestert og henrettet i 1793 da revolusjonen var i sin mest revolusjonære fase. Så langt i dette kapittelet har det blitt redegjort for hvem Olympe de

⁵⁹ Blanc, 2008

⁶⁰ Kates, 2006, s. 294

⁶¹ Hele originalteksten «Le Prince Philosophe» av Olympe de Gouges kan leses her: <https://play.google.com/books/reader?id=6TWMd59FUa0C&pg=GBS.PP7&hl=no>

⁶² Woolfrey

⁶³ Woolfrey

⁶⁴ Woolfrey

Gouges var og hvilke saker hun brant for. Resten av dette kapitelet tar for seg et av verkene som tar opp kvinner rettigheter i samfunnet, en sak hun kjempet sterkt for.

6.1 «Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne»

Olympe de Gouges jobbet for at den nye grunnloven skulle gjelde for kvinner og ikke bare for menn. I 1791 ga hun ut «Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne»⁶⁵. Det er denne teksten hun i dag er mest kjent for⁶⁶. Det som gjør dette litterære verket relevant for oppgaven er at det er skrevet til den franske dronningen, Marie Antoinette. Teksten er sammensatt og består først og fremst av satten artikler, som er selve erklæringen om kvinner og borgernes rettigheter⁶⁷. Disse artiklene er innledet av en introduksjon som er adressert til dronning Marie Antoinette⁶⁸. Når det kommer til hvilket syn Olympe de Gouges hadde på den franske dronningen som dronning og som kvinne er det første del av teksten som er mest relevant. Denne delen av teksten er direkte skrevet til dronningen der Olympe de Gouges forteller om hva hun synes om dronningen først og fremst som dronning og om hvordan hun håper og ønsker at hun oppfører seg fremover. I analysen av denne teksten vil det bli tatt opp tre spørsmål. Det første handler om hva som var den sosiale og kulturelle relasjonen og strukturene som førte til produksjonen og mottakelsen av teksten. Det andre spørsmålet dreier seg om teksten reproducerer det eksisterende synet på dronningen. Mens siste spørsmål tar for seg mottakeren og hvordan teksten tolkes.

En diskursanalyse tar ikke bare for seg teksten i seg selv, men også konteksten den er skrevet i. Det er derfor relevant å begynne med å se på hvilke sosiale og kulturelle relasjoner og strukturer som gjorde at teksten oppstod og ble mottatt. «Déclaration des droits de la femme et de la citoyennes» ble gitt ut i 1791⁶⁹. Teksten ble skrevet i en historisk kontekst som begynte i 1789 med opprettelsen av grunnloven. I disse 17 artiklene kommer det frem de mest vesentlige rettighetene knyttet til individets og nasjonens rettigheter⁷⁰. Allerede sommeren 1790 ble det gjort forandringer i grunnlovsutkastet fra 1789 og i september 1791 ble denne nye grunnloven vedtatt. Dette var en liberal konstitusjon som satt folkesuvereniteten høyt noe som gikk på bekostning av det gamle regimet og eneveldet. I

⁶⁵ Hele originalteksten «Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne» av Olympe de Gouges kan leses her:

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k317906t/f1.item.r=gougesMarie%20Antoinette%20Marie%20Antoinette>

⁶⁶ Blom et al., 2014, s. 153

⁶⁷ De Gouges, 1791, s. 7- 11

⁶⁸ De Gouges, 1791, s. 1- 5

⁶⁹ De Gouges, 1791, s.1

⁷⁰ Soboul, 1969, s. 163

denne erklæringen fikk kongen den utøvende makten⁷¹. Disse rettighetene som ble vedtatt i 1791 er den sosiale og politiske konteksten spesielt knyttet til de 17 artiklene som Olympe de Gouges skrev i teksten. Den innledende delen av teksten, skrevet til dronningen, er også preget av denne konteksten, men også av en annen hendelse fra 1791: kongefamilien fluktforsøk.

En av de viktigste hendelsene under revolusjonen som skulle påvirke synet på kongen og dronningen videre, var kongefamiliens flukt 21. juni 1791⁷². Denne flukten viste hvor uforsonlig motsetningen var mellom kongemakten og den revolusjonære makten. Flukten hadde lenge vært planlagt av Axel Fersen, Marie Antoinettes elsker. Denne flukten gikk ikke feilfritt, det oppstod forsinkelser som gjorde at da de ankom Varennes fant de ikke hestene som skulle bringe dem videre på flukt. Kongen var blitt gjenkjent på veien hit, noe som førte til at broen videre over elven Aire, ble sperret, stormklokkene ringte og bøndene i byen samlet seg samtidig som kavalerisoldatene, som i utgangspunktet skulle beskytte kongen, skiftet side til folket. Morgenen etter måtte kongefamilien snu og reise til Paris. Denne flukten i seg selv skapte mye misnøye, som skulle bli sterkere da kongens etterlatte erklæring ble funnet. Denne erklæringen viste klart hvilke hensikter flukten hadde. Planen hans var å nå frem til Bouillés hær og deretter videre til den østeriske hæren i Nederland, for så å marsjere mot Paris, oppløse nasjonalforsamlingen og de politiske klubbene for å gjeninnføre eneveldet⁷³. Det liberale monarkiet som ble grunnlagt i grunnloven av 1791 varte ikke engang et år. Frankrike og revolusjonen havnet i krig, da det hadde oppstått en anspent utenrikspolitisk situasjon. Krigen ga ny kraft til den revolusjonære bevegelsen og førte til at kongen ble styrtet⁷⁴.

«Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne» oppstod etter at den konstitusjonelle grunnloven, som sikret alle menn like rettigheter og kongens utøvende makt, ble opprettet. Samtidig ble teksten utgitt etter at kongen og dronningen var blitt mer upopulære som følge av den planlagte flukten til Varennes. Flukten skulle etter planen føre til gjeninnføring av eneveldet. Teksten til Olympe de Gouges oppstod som en reaksjon på grunnloven fra 1789⁷⁵ som kun gjaldt menn i en tid preget av en økende forakt mot kongen og dronningen. Så langt i oppgaven har den sosiale og politiske konteksten blitt tatt opp. Neste avsnitt handler om teksten reproducerer det eksisterende synet på dronningen.

⁷¹ Soboul, 1969, s. 170

⁷² Soboul, 1969, s. 206

⁷³ Soboul, 1969, s. 207

⁷⁴ Soboul, 1969, s. 212

⁷⁵ Soboul, 1969, s. 163

Hovedbudskapet med teksten til de Gouges er å fremme like rettigheter for kvinner og menn. Tekstens mottaker er dronning Marie Antoinette⁷⁶. Forfatteren prøver å påvirke sine formål og verdier på mottakeren. De språkhandlingene Olympe de Gouges har tatt i bruk i teksten avdekker de skjulte holdningene og verdiene hennes. Disse skjulte holdningene og verdiene utfordrer de tradisjonelle tankene og gir videre spirer til nye. Hennes perspektiv på dronningen kommer til uttrykk gjennom språket som er tatt i bruk i teksten.

Som forklart i metoddelen er en diskurs en betegnelse på strukturer og prosesser som utfolder seg over en lengre periode. I dette tilfellet er diskursen det gamle regimets måte å styre landet eneveldig på, med en avstand til det franske folket. Hoveddelen av teksten, den som inneholder de omskrevne artiklene, er formell, saklig, upersonlig og høytidelig⁷⁷, noe som styrker tekstens hovedbudskap. Denne delen er en offisiell og juridisk uttalelse slik som et lovverk. Måten språket er brukt på her gjør at teksten veier tungt når det kommer til kvinnekampen den forsøker å forsvare. Den første delen av teksten, som er dedikert til dronningen er også formell, men ikke i like stor grad som selve erklæringen. Denne delen er preget av en mer direkte tone. Den er også skiftende der de Gouges først sier at hun er den eneste som har hatt styrke til å forsvare Marie Antoinette i en tid preget av sterke anklager mot dronningen der hun blant annet har fått skylden for landets ulykke⁷⁸. Frem til 1791 har Olympe de Gouges altså støttet dronningen og ikke fulgt flokken av de revolusjonære som både har spredd rykter, hendelser og skyld mot dronningen. Men i dag ser hun at opprørerne holder tilbake i frykt for loven og at til og med utlendinger trekker våpen i Frankrike forteller de Gouges, og legger til at dronningen ikke lengre er falskt anklaget. Videre kaller hun dronningen «en uforsonlig fiende av det franske folk»⁷⁹. Nå står hun med flertallet av det franske folket når det kommer til synet på dronningen, en motsetning til hva hun tidligere har gjort.

Istedenfor å kritisere dronningen videre igjennom den innledende delen av teksten har de Gouges valgt å gi råd og oppfordringer til hva hun burde gjøre som dronning for å bli kvitt kritikken mot seg. De Gouges oppfordrer dronningen til å bruke all sin innflytelse klokt fordi det vil styrke kronen nå og for fremtidige generasjoner samtidig som det vil gi henne det franske folks kjærlighet igjen. Hun legger også til at det å forhandle slik, med verdighet, er en

⁷⁶ De Gouges, 1791, s. 1

⁷⁷ De Gouges, 1791, s. 7-11

⁷⁸ De Gouges, 1791, s. 1

⁷⁹ De Gouges, 1791, s.2

dronnings sanne oppgave. Hun håper videre at de edle dydene blir hennes kjennetegn, vekke hennes ambisjoner og fylle hennes oppmerksomhet⁸⁰.

Olympe de Gouges viser at hun er en av dronningens støttespillere samtidig som hun kritiserer henne og kommer med oppfordringer og råd. En diskurs, eller et mønster, som har eksistert er at dronningen er en dårlig dronning, mor og kvinne og var under mye kritikk fra flertallet av det franske folket⁸¹. En kritikk som både var selvforskyldt og sterkt preget av usanne rykter⁸². Forfatteren utfordrer denne diskursen gjennom hele den innledende delen av teksten, også den som inneholder kritikk. De Gouges utfordrer diskursen om synet på dronningen ved at hun støtter henne i starten av teksten der hun forteller at hun har vært en støttespiller. Hun utfordrer også diskursen i delen som er kritisk til henne der hun sier hun er en fiende av folket, men denne delen er forholdsvis kort og etterfølges av oppfordringer og råd. Her velger hun altså å hjelpe dronningen. Det er dette som er funksjonen til denne delen av teksten. Hun vil hjelpe dronningen med å bli likt i den rollen hun har da dette videre vil hjelpe de Gouges gjennomslagskraft når det kommer til de kvinnelige rettigheter. Dette kan også ses på som en motivasjon til dronningen om at hvis hun gjør det de Gouges anbefaler, vil hun styrke kronen og sikres det franske folkets kjærlighet igjen. Dette tar oss videre til neste spørsmål som handler om hvem som var mottakeren av teksten og hvordan teksten tolkes.

Det som gjør denne teksten relevant for problemstillingen, er at den er adressert til dronningen Marie Antoinette⁸³. Det er ingenting som tyder på at dronningen og Olympe de Gouges hadde noe spesielt forhold eller en relasjon i det hele tatt. Det er likevel ikke tilfeldig at denne teksten er adressert til Marie Antoinette, dronningen av Frankrike.

De Gouges primære mål med denne teksten er å gi like rettigheter til kvinner som til menn, ved å skrive om den nylige vedtatte grunnloven fra 1791⁸⁴. Dersom dette skulle skje var hun avhengig av å ha folk med seg, og da spesielt mennesker med makt. Dronningen var perfekt til dette da hun hadde mulighet til å påvirke den øverste makten; kongen. Men forfatteren har fått med seg at dronningen lenge har vært hatet av det franske folket. Hun gir dronningen råd og oppfordringer for å hjelpe henne⁸⁵, men hvorfor gjør hun det? En årsak er at hun støttet det konstitusjonelle monarkiet, og denne styreformen er avhengig av en sterk kongefamilie med støtte fra befolkningen. En annen grunn til at hun vil hjelpe dronningen er

⁸⁰ De Gouges, 1791, s. 2

⁸¹ De Angelais, s.7

⁸² De Angelais, s. 3

⁸³ De Gouges, 1791, s.1

⁸⁴ Soboul, 1969, s. 170

⁸⁵ De Gouges, 1791, s. 2

fordi hun ønsker hjelp tilbake til å få igjennom artiklene om de kvinnelige rettighetene og at dette vil hjelpe dem begge. Det vil hjelpe Marie Antoinette ved at hun vil bruke sin rolle som dronning til noe meningsfullt som vil gi henne støtte fra den kvinnelige befolkningen, altså halve befolkningen. Dette vil hjelpe de Gouges ved at hennes tanker om samfunnet nå vil påvirke flere mennesker og få større gjennomslagskraft på samfunnet. Olympe de Gouges utfordrer hatet som har oppstått mot dronningen og ser heller på henne som en mulighet. Hun ønsker mulig å samarbeide med dronningen istedenfor å være hennes fiende.

7. MADAME DE STAËL - EN KVINNE IKKE SÅ ULIK MARIE ANTOINETTE

Den dominerende kvinnen i Frankrike sent på 1700-tallet var forfatterne og den politiske engasjerte Madame de Staël⁸⁶. Hun var en kvinne som ikke bare dominerte, men også provoserte både politisk og litterært i Frankrike. En karakteristikk som går igjen om henne er at hun hadde en overveldende personlighet, noe man mulig måtte ha for å bli kjent som kvinne i 1700-tallets Frankrike. I sin levetid var hun kjent over hele Europa⁸⁷.

Germaine Necker, som senere fikk navnet Madame de Staël ble født i Paris i 1766. Moren var en velskolert prestedatter og faren var en finansmann fra Genève som ble den siste av Louis XVI ministre. De var alle tre liberale kalvinister opprinnelig fra Sveits⁸⁸. Hun var en usedvanlig begavet datter. På grunn av ekteskapet med den svenske ambassadøren Erik Magnus de Staël- Holstein ble hennes nye navn Madame de Staël. Men dette ekteskapet ble mer og mer en formsak og begge hadde affærer utenom. Datidens syn på slike affærer blir illustrert av Kåre Tønnesen som en del av aristokratiets kvinnerolle. Elskere var greit så lenge hustruen hadde et vennlig og støttende forhold til sin ektemann og var en lojal vertinne⁸⁹. Disse affærene var dermed ikke noe problem for deres ekteskap.

I årene før revolusjonen var hun sterkt begeistret over de nye ideene som oppstod i Frankrike. Etter kongefamiliens fluktforsøk i 1791 ble situasjonen i Paris forverret. Paris hadde blitt et fengsel også for Staël så hun valgte å forlate landet og bosatte seg i Sveits. Selv om hun hadde flyktet fra Frankrike var de Staël svært opptatt av dramatikken og uretten som foregikk i Paris. Hun var spesielt rystet over prosessen mot dronningen, Marie Antoinette. I håp om å formilde dommerne i Paris skrev hun forsvarsskriftet «Réflexions sur le procès de la Reine⁹⁰». Denne teksten hadde ingen effekt på dommerne, men den viser at Madame de Staël var lojal ovenfor dronningen, selv om de ikke delte samme syn på monarkiet. Mens Marie Antoinette representerte det gamle regimet, ønsket de Staël frihet og et konstitusjonelt monarki⁹¹. I forsvarsteksten viser forfatteren ingen bitterhet. Hun viser heller dronningens positive sider og idealiserer disse. Samtidig forsøker hun mest sannsynlig å motvirke sladderens som Marie Antoinette har blitt utsatt for i sin tid som dronning og da spesielt i

⁸⁶ Aasen, 2010, s.14

⁸⁷ Aasen, 2010, s. 159

⁸⁸ Aasen, 2010, s. 157

⁸⁹ Tønnesson, 2007, s.81

⁹⁰ De Staël, 1793, s. 2-38

⁹¹ Aasen, 2010, s. 169

hennes siste leveår. Som skrevet i kapittelet om Marie Antoinette var dette anklager om henne som en dårlig mor, dårlig hustru og dårlig kvinne. Hennes store forbrytelse var at hun var gift med kongen. Denne teksten var utgikk anonymt i september 1793, og dronningen ble henrettet i oktober samme år.

I likhet med Olympe de Gouges levde Madame de Staël i en nokså farlig situasjon som offentlig kvinne i Frankrike på 1700-tallet. En tilværelse som kvinnelig forfatter med et stort publikum var så farlig for de Staël at hun måtte flykte fra Frankrike til Sveits. Til tross for flukten stoppet hun ikke å utgi verk og vise sitt syn på verden og samfunnet hun så rundt seg. I dette kapittelet har det blitt redegjort for hvem Madame de Staël var. Den neste delen av dette kapittelet handler om teksten «Réflexions sur le procès de la Reine par une femme» som tar opp hennes oppfattelse av Marie Antoinette, gitt ut i tiden mellom kongen og dronningens henrettelse.

7.1 «Réflexions sur le procès de la reine»

Teksten «Réflexions sur le procès de la reine⁹²» er relevant for oppgavens problemstilling, der spørsmålet om hvilket syn Madame de Staël hadde om dronningen er sentralt. Teksten er relevant for oppgaven da den er et forsvar av dronningen, gitt ut da dronningen satt fengslet under den franske revolusjonen. Denne teksten er på 30 sider og ble publisert anonymt i 1793⁹³ etter at dronning Marie Antoinette ble arrestert og senere skulle bli dømt til døden. Teksten er en pamflett og et forsvar av den franske dronningen skrevet til dommerne og opinionen i landet for å få henrettelsen av Marie Antoinette stoppet.

Madame de Staël henvender seg til kvinner i alle land og i alle samfunnsordrer med en oppfordring om å lytte til henne. Fordi Marie Antoinettes skjebne er alt som kan berøre hjertene deres; dersom du er lykkelig, hvis du har lidd i en kort eller lengre periode, dersom du er følsom og dersom du er mor⁹⁴. Videre forteller hun at hun vil ta opp alternativene, analysere politikken, fortelle om hva hun har sett, hva hun vet om dronningen, og vise de forferdelige konsekvensene hennes forlatelse vil få⁹⁵.

For madame de Staël handler dette forsvaret først og fremst om en bønn for en uheldig kvinne. Etter den innledende delen forklarer de Staël om at grunnen til at dronningen var forfulgt av løgner og kritikk, var fordi hun var den lykkeligste av alle kvinner. Dette var

⁹² Hele originalteksten «Réflexions sur le procès de la Reine par une femme» av Madame de Staël kan leses her <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k42632j/f2.item.textelimage>

⁹³ De Staël, 1793, s.5

⁹⁴ De Staël, 1793, s. 5

⁹⁵ De Staël, 1793, s. 6

skjebnene, ikke bare dronningens, men også menneskets skjebne⁹⁶. Videre beskriver hun dronningen som ung, vakker og at hun hadde evnene til å bringe både nåde og verdighet sammen slik man ville ha forestilt seg en fransk dronning. Hun var imponerende og mild. Hun kunne tillate seg alt som hennes godhet inspirerte henne, uten noen gang å miste noe til majesteteten i denne rangen som hun ble pålagt å respektere⁹⁷. Mye av kritikken mot dronningen går ut på at hun påvirket kongen for mye, da kongen ikke var helt skikket til å være landets leder. De Staël prøver å vise at dette ikke stemmer og at hun har holdt seg til den rollen hun har hatt uten å påvirke kongen og hans rolle. Da hun først møtte franskmennene ble hun godt tatt imot, ikke bare som en forgudet dronning, men det virket også som om de var takknemlige for at hun fremstod sjarmerende.

I likhet med analysen av Olympe de Gouges tekst tar også denne tekstanalyse i bruk diskursanalyse. Denne første delen av analysen handler om å se på hvordan konkret språkbruk skaper bestemte perspektiver på virkeligheten. Denne delen av analysen tar for seg tre spørsmål. Det første spørsmålet tar for seg hva som var de sosiale og kulturelle relasjonene og strukturene som førte til produksjonen og mottakelsen av teksten. Det andre spørsmålet handler om teksten reproducerer det eksisterende synet på dronningen eller om den utfordrer dette og skaper nye. Det siste spørsmålet dreier seg om hvem som er mottakeren av teksten og hvordan den blir tolket.

Denne delen av analysen, som tar for seg den sosiale og politiske konteksten, er relevant når det kommer til diskursanalyse da dette er en metode som tar for seg teksten i seg selv og forholdene den er skrevet i. Denne pamfletten ble gitt ut i 1793 etter at kongen var blitt henrettet og dronningen var neste i køen til å bli offer for giljotinen. Dette var også en tid der Frankrike var preget av militære vanskeligheter på alle fronter, revolusjonære krefter og opprør⁹⁸.

Dommen over kongen ble tatt opp til avstemning 14 januar 1793. Her ble det tatt opp tre spørsmål. Det første var om han var skyldig i en sammensvergelse mot friheten og i anslag mot staten sikkerhet. Det andre var om den avgitte dommen skulle appellere til folket. Det siste spørsmålet var hvilken straff Louis XVI skulle få⁹⁹. Kongen ble enstemmig erklært skyldig og henrettelsen fant sted 21 januar 1793. Louis XVI hadde blitt henrette som en vanlig mann og det var slutt på monarkiet og Marie Antoinette var dermed ikke lenger

⁹⁶ De Staël, 1793, s. 7

⁹⁷ De Staël, 1793, s. 7

⁹⁸ Soboul, 1970, s. 15

⁹⁹ Soboul, 1970, s.40

dronning. Denne hendelsen gjorde et dypt inntrykk i Frankrike og sjokkerte Europa¹⁰⁰. Tekstens kontekst tar oss videre til selve teksten og spørsmålet om den reproducerer det eksisterende synet på Marie Antoinette eller om det utfordrer dette synet og skaper noe nytt.

Teksten til Madame de Staël tar blant annet opp hva det vil si å være en offentlig kvinne i en tid preget av rykter, kritikk og en befolkning som er lett påvirkelig. Teksten tar for seg den offentlige meningen og da spesielt kvinner fra alle land og fra alle samfunnsklasser¹⁰¹. Hovedmålet med teksten var å fordømme baksnakkingen mot Marie Antoinette og hvordan hun generelt har blitt behandlet under hennes tid som dronning. Dette gjorde hun for å avsløre den underliggende kvinnefiendtligheten og fremmedfiendtlige holdningen som gjorde dronningen om til et monster. Kritikken mot dronningen dreide seg hovedsakelig om henne som kvinne, mor, kone, dronning og som utlending. Forfatteren mente også at franskmennene var blitt indoktrinert til å tro at dronningen er en fiende av Frankrike, noe som videre bygde seg opp og utviklet seg til et sterkt hat mot henne¹⁰². Dette blir etterfulgt av en del der hun ber republikanerne, velgere og aristokrater om å forene seg for å redde dronningen, og hun fortsetter å si at alle burde, alle som noen gang har vært ulykkelige eller hatt behov for medfølelse i andre eller følte frykt når de tenker på fremtiden. Dette etterfølges av at hun oppfordrer alle franskmenn til å se på Marie Antoinettes skjebne som en bekymring, og heller få dem til å nøle med tanke på deres måte å dømme dronningen på. Før hun avslutter teksten diskuterer hun mer utfyllende borgerkrigen, og Frankrikes stilling og dets forhold til Østerrike. Til slutt avslutter hun teksten slik hun startet den med en oppfordring til alle kvinner¹⁰³.

Forfatteren utfordrer ikke bare det eksisterende synet på dronningen, hun kritiserer det. Den utfordrer flertallets mening om dronningen som en forræder, dårlig kvinne, dårlig mor og dårlig dronning. I stedet for å beskrive dronningen som en fiende av folket, skriver hun om henne som en uheldig kvinne¹⁰⁴. Dette gjør hun i en tid der hatet mot dronningen var sterkt¹⁰⁵. Hun sammenlikner hatet mot dronningen med fiendtligheten mot kvinner. Det at hun valgte å utgi teksten anonymt kan tyde på at hun sterkt utfordret det generelle synet på dronningen. Så sterkt at hun fryktet for egne konsekvenser ved denne publiseringen. Hun prøver også å påvirke det eksisterende synet på dronningen ved at hun skriver til hele befolkningen.

¹⁰⁰ Souboul, 1970, s. 41

¹⁰¹ De Staël, 1793, s. 3

¹⁰² De Staël, 1793, s. 32

¹⁰³ De Staël, 1793, s. 37

¹⁰⁴ De Staël, 1793, s. 7

¹⁰⁵ De Angelis, s.3

Teksten spiller også sterkt på følelser både hos forfatteren selv og hos den franske befolkningen og da spesielt kvinnene¹⁰⁶. Dette er et virkemiddel de Staël tok i bruk for å prøve å endre befolkningens syn på Marie Antoinette. Den følelsen som kommer sterkest frem gjennom hele teksten er medfølelse. Forfatteren av teksten skrev gjennomført om denne følelsen, noe som kan tyde på at hun må ha vært godt kjent med denne typen situasjon og følelse selv. Det er heller ikke utenkelig at teksten oppstod på grunn av forfatteren medfølelse for dronningen. Dersom medfølelsen hadde hatt stort nok gjennomslag kunne den ha vært en vei videre til politisk engasjement og handling. Dessverre skapte ikke denne teksten så stor medfølelse på det politiske nivået at dronningen ble spart for henrettelsen¹⁰⁷. En grunn til dette kan ha vært fordi teksten var såpass direkte og dermed ikke ble formell nok for videre politiske handlinger. Likevel har den fått nok oppmerksomhet at enkelte punkter under rettsaken mot Marie Antoinette, som incesten mot hennes egen sønn, ble fjernet¹⁰⁸. Dette betyr at synet på dronningen må ha endret seg etter hvert som tiden nærmer seg henrettelsesdagen 16 oktober 1793. Dette tar analysen vider til siste spørsmål som dreier seg om hvem som var mottakeren av teksten og hvordan de tolket den.

Madame de Staël skrev teksten som et forsvar av den franske dronningen, men det er helt klart flere mottakere. Hun gjør det tydelig både i starten og slutten av teksten at hun taler til alle kvinner i alle deler av samfunnet samtidig som også ville nå hele det franske folket¹⁰⁹. Hun vil få dem til å tenke og å endre deres syn på dronningen og generelt synet på kvinner i offentligheten.

For å forstå mottakerne av teksten og hvordan de tolker den er det relevant å se på avsenderen, Madame de Staël. Madame de Staël liv og Marie Antoinettes liv hadde mange likheter. De var begge kvinner i det offentlige, i en tid der kvinnen ikke skulle ta del i det politiske og generelt den offentlige arenaen. Noe som førte til et sterkt hat mot dem begge. De visste begge hva det ville si å bli utsatt for opinionen som kvinne. Et annet trekk de også hadde til felles var at de ikke bare ble utsatt for kritikk knyttet til deres kvinnelighet, men også knyttet til deres nasjonalitet. Marie Antoinette var opprinnelig østerisk, mens Madame de Staël var sveitsisk¹¹⁰. Dette førte ikke bare til at hun følte en sterk medfølelse med dronningen og situasjonen hun hadde havnet i, men også at teksten bærer preg av en viss sannhet.

¹⁰⁶ De Staël, 1793, s. 3

¹⁰⁷ Kates, 2006, s. 294

¹⁰⁸ De Angelis, s. 16

¹⁰⁹ De Staël, 1793, s.3 & 37

¹¹⁰ Aasen, 2010, s. 157

Madame de Staël hadde nok håpet at teksten skulle stoppe henrettelsen av dronningen. Etter kongens død i januar¹¹¹ ville det vært vanskelig å stoppe denne hendelsen i å inntreffe. Teksten klarte ikke å stoppe henrettelsen av dronningen da den manglet den politiske medfølelsen, som ble nevnt tidligere i analysen. Likevel hadde den en gjennomslagskraft da dommen knyttet til incest ble fjernet. Siden madame de Staël var såpass kjent i denne perioden at teksten hennes hadde en påvirkningskraft på den franske befolkningens syn på dronningen, men at denne teksten ble utgitt for sent og at dommen allerede var gitt.

¹¹¹ Soboul, 1970, s. 41

8. SAMMENLIKNING

I denne delen av oppgaven vil de to kvinnelige revolusjonære og forfatterne, Olympe de Gouges og Madame de Staël, bli sammenliknet. Det vil først bli sett på deres likheter og deretter deres ulikheter. Dette er likheter og ulikheter knyttet til deres bakgrunn og tekstene som har blitt analysert tidligere i denne oppgaven. Deres syn blir koblet til problemstillingen: «Hva var de kvinnelige revolusjonæres syn på Marie Antoinette». Her er målet å finne ut om disse to kvinnene hadde samme syn på den franske dronningen, eller om de var uenige om dette.

Både Olympe de Gouges og Madame de Staël var kjente forfattere før og under den franske revolusjonen. De var begge fra borgerskapet, den mer velstående delen av befolkningen. De tok begge opp problemer de så i samfunnet i håp om at dette ville føre til endringer. Dette var farlig arbeid som førte til at Olympe de Gouges ble henrettet og Madame de Staël måtte flykte fra Frankrike. Tekstene denne oppgaven tar for seg kjemper for kvinnelige rettigheter, et tema disse kvinnene brant sterkt for. I teksten til Olympe de Gouges synes dette ved de 17 rettigheter som er skrevet for å gjelde alle kvinner i samfunnet og ikke bare menn¹¹². Hun ønsket at teksten skulle føre til at alle kvinner skulle ta del i den offentlige arenaen. I teksten til de Staël blir Marie Antoinette fremstilt som en kvinne som har blitt rammet av mye uskyld, som var skjebnen til kvinner som tok del i det offentlige¹¹³. Her sammenlikner hun den generelle kvinnefiendtligheten i landet med hatet og ydmykelsen dronningen ble utsatt for. Den viktigste likheten deres, knyttet til oppgavens problemstilling, er at de begge utfordret det eksisterende synet på dronningen, som en dårlig kvinne, mor, ektefelle og dronning. Men dette ble gjort på ulik måte. Begge tekstene ønsket å påvirke sin mottaker til endringer knyttet til kvinnenens rolle i samfunnet og endre inntrykket av Marie Antoinette. Tekstforfatterne ønsker også å få mottakerne til å tenke selv.

Olympe de Gouges støttet dronningen og hennes måte å være dronning på til å begynne med, før hun ble kritisk til hvordan det har utviklet seg. Så langt er ikke dette utfordrende i forhold til den eksisterende diskursen om dronningen. Delen som kommer etter, inneholder råd og anbefalinger til dronningen for å få henne bedre likt hos befolkningen. Denne delen utfordrer diskursen om dronningen. Madame de Staël utfordrer diskursen om synet på dronningen i en større og mer direkte grad enn de Gouges. Teksten til Madame de Staël er også preget mer av følelser, der det hovedsakelig har blitt fokusert på følelsen

¹¹² De Gouges, 1791, s. 7- 11

¹¹³ De Staël, 1793, s. 5

medfølelse i denne oppgaven. Det at hun og dronningen hadde en nokså nær relasjon har mest sannsynlig påvirket hennes egen oppfattelse av dronningen.

9. KONKLUSJON

«Hvilket syn hadde de kvinnelige revolusjonære på Marie Antoinette?» Det er spørsmålet denne oppgaven har prøvd å svare på. I denne oppgaven har det blitt tatt en nærmere kikk på hva to kjente kvinnene fra den franske revolusjonen skrev om dronning Marie Antoinette. Det er mye som kan sies om diskursene knyttet til synet på Marie Antoinette som ble oppdaget i de to litterære tekstene. Denne analysen har vist at det er mye som kan ligge bak ordene og setningene som er skrevet ned på et papir. Det eksisterte mange diskurser og representasjoner om kvinner og om Marie Antoinette under den franske revolusjonen. Dette kapitelets mål er å oppsummere og konkludere med hva som tidligere har kommet frem i denne oppgaven.

Dronningen var helt klart utsatt for mye ydmykelse og hat under sin tid som fransk dronning. Da spesielt fra de revolusjonære kreftene som ville fjerne monarkiet. Forfatterne som denne oppgaven har tatt utgangspunkt i hadde en lik bakgrunn. De var begge fra borgerskapet og produserte en rekke selvskrevne verk. Man må ha i bakhodet at dette var velstående kvinner som ikke nødvendigvis kjente kongefamiliens feil på kroppen i like stor grad som befolkningen tilknyttet tredjestanden. Verkene deres inneholder likheter og ulikheter knyttet til synet på dronningen. Begge tekstene førte nødvendigvis ikke til det som var målet deres, men de ble likevel lest av mange og tatt vare på for ettertiden. Teksten til de Gouges mål var å gi kvinner like rettigheter som menn i menneskerettighetserklæringen ved å skrive 17 artikler som var adressert til Marie Antoinette. Målet med teksten til de Staël var å stoppe henrettelsen av dronningen ved å få befolkningen til å forstå at Marie Antoinette hadde blitt utsatt for skjebnen til alle kvinner innenfor offentligheten. Under den franske revolusjonen ble verken kvinnene inkludert i den konstitusjonelle grunnloven fra 1791, eller henrettelsen av Marie Antoinette stoppet.

Tekstene var likevel ikke forgjeves. Begge tekstene utfordret diskursen om Marie Antoinette, men på ulike måter. Olympe de Gouges var kritisk til dronningens væremåte samtidig som hun ønsket å hjelpe henne til å bli en dronning med støtte fra befolkningen. Hun så på dronningen som et element som kunne hjelpe henne med å få igjennom flere kvinnelige rettigheter. I denne teksten utfordret de Gouges diskursen om Marie Antoinette, men ikke i like stor grad som hun utfordrer den kvinnelige diskursen med omskrivingen av de 17 artiklene. Madame de Staël utfordret diskursen om dronningen i en større grad enn Olympe de Gouges. Hun spilte på koblingen mellom fiendtligheten om dronningen og kvinnene. Hun spilte sterkt på medfølelse noe som appellerte spesielt til den kvinnelige befolkningen. Siden

hun kunne kjenne seg godt igjen i dronningens skjebne. Disse forfatterne delte ikke synet på dronningen med flertallet av befolkningen. Det virket heller ikke som om de trodde på alle ryktene som oppstod om dronningen. Synet deres på dronningen er hovedsakelig basert på deres egne inntrykk av henne. Deres syn på Marie Antoinette er basert på de Gouges egne måte å se på en dronnings sanne rolle i samfunnet, og på de Staëls relasjon til dronningen og hennes selvopplevde skjebne. Svarene fra analysen om Marie Antoinette, Olympe de Gouges og Madame de Staël kan være med på å skape et mer nyansert bilde av Marie Antoinette og av de kvinnelige revolusjonære under den franske revolusjonen.

10. BIBLIOGRAFI

10.1 Primærkilder

De Gouges, O. (1791). *Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne*. Hentet fra <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k317906t/f2.item.r=gougesMarie%20Antoinette%20Marie%20Antoinette>

Staël- Holstein, G. (1793). *Réflexions sur le procès de la Reine par une femme*. Hentet fra <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k42632j/f2.item.texteImage>

10.2 Sekundærkilder

Aasen, E. (2010). *Opplysningstidens kvinner*. Norge: Pax Forlag.

Blanc, O. (2008, desember). *Revolusjonens glemte feminist*. Hentet fra <https://www.lmd.no/2008/12/revolusjonens-glemte-feminist/>

Blom, I., Sogner, S. & Rosenbeck, B. (2014). *Kvinner i den vestlige verden fra år 1500 til i dag*. (3. utgave). Oslo: Cappelen Akademiske Forlag

De Angelis, L. *Marie Antoinette: Misunderstood Monarch?*. The Histories. 3-17. Hentet fra: https://digitalcommons.lasalle.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1153&context=the_histories

Desan, S. (2019). *Recent Historiography on the French Revolution and Gender*. Journal of Social History. 566- 574. DOI: <http://doi.org/10.1093/jsh/shy079>

Foucault, M. (1994). *The order of Things. An Archaeology of the Human Sciences*. New York: Vintage Books, Random House Inc.

Israel, J. (2014). *Revolutionary Ideas*. Princeton: Princeton University Press.

- Johannesen, L., E., F., Rafoss, T., W. & Rasmussen., E., B. (2022).** *Hvordan bruke teori?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Kates, G. (Red.). (2006).** *The French Revolution Recent Debates and New Controversies* (2.utg). New York: Routledge.
- Landes, B., J. (1988).** *Woman and the Public Sphere in the age of the French Revolution.* Cornell: Cornell University Press
- Melve. L. & Reyymin, T. (red.). (2018).** *Historikerens arbeidsmåter.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Middlekauff, R. (2005).** *The Glorious Cause. The American Revolution, 1763- 1789.* New York: Oxford University Press.
- Offen, K. (1990).** *The New Sexual Politics of the French Revolution, Sex- Class and Political Culture.* French Historical Studies. 909-922. DOI: 10.2307/286328. Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/286328?refreqid=excelsior%3Ad53fef9489b3170c45a00643551f62db&seq=1>
- Palmer, C. (2022).** *Olympe de Gouges.* Hentet fra <https://www.olympedegouges.eu/index.php>
- Salongen Nettidsskrift for Filosofi og Idéhistorie. (2017, 26. november).** *Den oversette likheten.* Hentet fra <https://www.salongen.no/den-oversette-likheten/>
- Soboul, A. (1969).** *Den franske revolusjonen. 1: Det gamle regimes krise: (1789- 1792).* Oslo: Universitetsforlaget
- Souboul, A. (1970).** *Den franske revolusjonen. 2: Frihetens tyranni: (1792- 1799).* Oslo: Universitetsforlaget
- Thébaud. F. (2016).** *The History of Woman and Gender: French perspectives on the last twenty years.* Woman's History Review. 41-47. Hentet fra <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09612025.2016.1250529>

Thomas, C. (1999). *The Wicked Queen: The Origins of Myth of Marie Antoinette*. New York: Zone Books.

Tilly, L., A. (1987). *Women's History and Family History: Fruitful Collaboration or Missed Connection*. *Journal of Family History*. 303- 315. DOI: 10.1177/036319908701200117

Tønnesson, K. (2007). *Madame de Staël En høyst uvanlig kvinne*. Aschehoug: Oslo.

Ulleberg, H., P. (2007). Diskursanalyse: et mulig bidrag til utdanningshistorisk forskning. 2007 (1), 65-80. <https://doi.org/10.5324/barn.v25i1.3595>

Woolfrey, J. *Olympe de Gouges (1748-1793)*. Hentet fra <https://iep.utm.edu/gouges/>

Zweig, S. (1933). *Marie Antoinette: bilde av en gjennomsnittskarakter*.

